

STANOWISKO FUNDACJI GREEN REV INSTITUTE

w przedmiocie:

Konsultacje Komisji Europejskiej - Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych – ocena

Warszawa 7 marca 2025 r.

Szanowni Państwo,

W imieniu Fundacji Green REV Institute składamy niniejsze stanowisko w ramach konsultacji dotyczących oceny trzech kluczowych dyrektyw unijnych regulujących obszar zamówień publicznych: Dyrektywy 2014/23/UE w sprawie udzielania koncesji, Dyrektywy 2014/24/UE w sprawie zamówień publicznych oraz Dyrektywy 2014/25/UE dotyczącej udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych.

Dziękujemy za możliwość przedstawienia naszego stanowiska i zabrania głosu w tej istotnej dla społeczności europejskiej sprawie. Analiza ma odpowiedzieć na pytanie, czy obecne przepisy funkcjonują zgodnie z ich pierwotnym zamierzeniem, a także zidentyfikować potencjalne obszary wymagające reformy.

Jako Fundacja Green REV Institute zwracamy szczególną uwagę na Dyrektywę 2014/24/UE w zakresie zamówień publicznych, podkreślając konieczność wprowadzenia zmian systemowych w obszarze pozyskiwania żywności. Kluczowym zagadnieniem jest wsparcie dostępu do zdrowej, roślinnej, lokalnej, sezonowej i nieprzetworzonej żywności, zwłaszcza w instytucjach publicznych takich jak szkoły. Wskazujemy, że obecne przepisy, dopuszczające stosowanie wyłącznie kryterium ceny przy przetargach, prowadzą do obniżenia jakości posiłków i ograniczają dostęp do żywności wspierającej zdrowie i ochronę środowiska naturalnego oraz prawa zwierząt.

W oparciu o badania przeprowadzone w ramach programu „Roślinna Szkoła”, argumentujemy, że dominacja kryterium cenowego negatywnie wpływa na różnorodność i jakość żywności dostarczanej w ramach zamówień publicznych. W związku z tym postulujemy wprowadzenie obowiązkowych kryteriów jakościowych oraz odgórne ograniczenie wagi kryterium cenowego w przetargach dotyczących żywności. Proponowane zmiany miałyby na celu harmonizację standardów w całej Unii Europejskiej i uwzględnienie takich aspektów jak zdrowie publiczne, zrównoważona produkcja oraz wsparcie dla lokalnych dostawców.

Podsumowując, jako Green REV Institute podkreślamy, że obecne przepisy w zakresie zamówień publicznych wymagają istotnych modyfikacji w celu zapewnienia dostępu do zdrowej, roślinnej i zrównoważonej żywności. Rewizja dyrektyw unijnych stanowi szansę na wyeliminowanie praktyk faworyzujących najniższą cenę kosztem jakości, a także na wprowadzenie standardów wspierających zdrowie i środowisko naturalne.

Stanowisko

Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych – Konsultacje publiczne

Nasze uwagi koncentrują się na Dyrektywie 2014/24/UE ws. zamówień publicznych, w której potrzebne jest wprowadzenie zmian systemowych.

Potrzeba wsparcia dostępu do zdrowej, roślinnej, lokalnej, sezonowej i nieprzetworzonej żywności

Przepisy dot. zamówień publicznych dotyczą wielu różnych sektorów. Szczególnie newralgicznym obszarem regulowanym przez Dyrektywę 2014/24/UE jest pozyskiwanie żywności. Sposób żywienia jest bowiem ściśle związany ze zdrowiem ludzkim. Jest to szczególnie alarmujące, gdy zdamy sobie sprawę, że prawo zamówień publicznych rzutuje na to czy dzieci w szkołach będą miały zapewniony dostęp do zdrowej, roślinnej żywności.

Z perspektywy wartości unijnych istotne jest także umożliwianie pozyskiwania w ramach środków publicznych żywności lokalnej i sezonowej.

Wreszcie, ważne jest także, aby żywność pozyskiwana w ramach zamówień publicznych była możliwie jak najmniej przetworzona.

Nowe przepisy dot. zamówień publicznych powinny zatem uwzględniać specyfikę tego obszaru i powiązane z nim potrzeby i wartości.

Obecne przepisy dopuszczają stosowanie wyłącznie kryterium ceny przy pozyskiwaniu żywności, co jest szkodliwe

Green REV Institute przeanalizowała we współpracy z samorządami w Polsce, w ramach Programu „Roślinna Szkoła” ok. 1400 posiłków szkolnych i przeprowadziła ankiety w szkołach w województwie mazowieckim, lubelskim i mieście Kraków. Wniosek jaki płynie z tej analizy i udzielonych przez szkoły odpowiedzi (dalej: „**Badanie REV**”) to to, że prawo zamówień publicznych i legislacja dot. przetargów stanowią dzisiaj barierę w dostępie do zdrowej, jakościowej żywności.

Wynika to przede wszystkim z tego, że obecne przepisy dopuszczają sytuację, w której cena jest dominującym lub jedynym kryterium brany pod uwagę przy rozstrzygnięciu przetargów. W praktyce zamawiający ograniczają się często do wybrania oferty najtańszej, bez uwzględniania innych kryteriów. Taka możliwość, dopuszczona przez Dyrektywę 2014/24/UE nie tylko negatywnie rzutuje na zdrowie najmłodszych, ale prowadzi też do niekorzystnych skutków systemowych.

W sytuacji, gdy pozyskanie zamówienia zależy wyłącznie od ceny, naturalną konsekwencją będzie bowiem takie zorganizowanie procesu produkcyjnego przez wykonawców, które będzie nakierowane na szukanie oszczędności i zwiększenie szans na zaoferowanie niższej ceny. W oczywisty sposób odbywa się to będzie kosztem jakości i różnorodności oferowanych posiłków. Wysiłki wykonawców nie są bowiem nakierowane, na to, aby żywność była zdrowa i produkowana w sposób zrównoważony, lecz aby była jak najtańsza.

Jak wskazano w Badaniu REV - w placówkach, gdzie koszty żywienia są najniższe, istnieje większe ryzyko, że posiłki będą mało urozmaicone i mniej odżywcze. Tanie posiłki mogą opierać się na produktach przetworzonych, takich jak kiełbasy, kotlety mielone czy zupy na wywarze mięsnym, co nie sprzyja zdrowemu żywieniu.

Dopuszczanie do takiej sytuacji w obszarze pozyskiwania żywności ze środków publicznych, który ma bezpośrednie przełożenie na zdrowie ludzi, w tym dzieci i młodzieży szkolnej, jest naszym zdaniem szkodliwe i wymaga zmian.

Uwzględnianie kryteriów jakościowych w obszarach rzutujących na zdrowie, takich jak pozyskiwanie żywności

Niektóre newralgiczne obszary, takie jak pozyskiwanie żywności, wymagają naszym zdaniem:

- odgórnego ustanowienia określonego procentowo limitu wagi kryterium cenowego w przetargach dot. pozyskiwania żywności;
- ustanowienie obowiązkowych, jakościowych kryteriów w przetargach dot. pozyskiwania żywności.

Opieranie się wyłącznie na kryterium kosztu pieniężnego i powoduje, że ignorowany jest koszt społeczny nieuwzględniania kryteriów jakościowych, w tym koszt ekonomiczny dla systemów ochrony zdrowia, związany z niewłaściwą dietą. Jednocześnie samo dopuszczenie stosowania kryteriów jakościowych na zasadzie dobrowolności, bez określania tego jak znaczące powinny one być w przetargach na pozyskanie żywności, powoduje w praktyce ich marginalizację i tendencje do kierowania się wyłącznie ceną. W związku z tym powinno się ustanowić procentowy limit dla kryterium cenowego w przetargach dot. pozyskiwania żywności.

Z Badania REV wynika, że brak jest spójnych wytycznych określających jakie powinno być kryterium zakupu produktów i wyceny posiłków, co skutkuje dużą rozbieżnością w standardach żywienia pomiędzy szkołami. Tym samym nawet przy podejmowaniu oddolnych działań nakierowanych na uwzględnienie kryteriów jakościowych - problem braku zapewniania

dostępu do jakościowej żywności nie zostanie wyeliminowany. Potrzebne jest zatem wyznaczenie ich na poziomie unijnym, tak aby w całej UE zapewnione zostały wspólne standardy, nakierowane na ochronę zdrowia i jakości żywności.

Wyznaczone na poziomie UE kategorie kryteriów jakościowych zapewniałyby harmonizację w całej UE. Dyrektywa mogłaby zobowiązywać państwa członkowskie do dalszego precyzowania w przepisach krajowych brzmienia poszczególnych kryteriów jakościowych i ustalania ich minimalnej wagi w postępowaniach przetargowych dot. pozyskiwania żywności.

Poniżej przedstawiliśmy kategorie kryteriów jakościowych, które naszym zdaniem powinny być uwzględniane przy każdym przetargu dot. pozyskiwania żywności.

Kryteria dot. zdrowej żywności i dostępu do roślinnej żywności

Badania naukowe¹ potwierdzają, że ograniczanie mięsa na rzecz produktów roślinnych (warzyw, pełnoziarnistych produktów zbożowych, roślin strączkowych, owoców i pestek) w naszej diecie wpływa korzystnie na zdrowie i obniża ryzyko chorób dietozależnych.

Tymczasem z Badania REV, w ramach którego zbadano sytuację w kilkuset szkołach w Polsce, wynika, że dostępność posiłków roślinnych jest na bardzo niskim poziomie (mniej niż 28% w województwie mazowieckim i mniej niż 12% w mieście Kraków).

Jednocześnie warto zauważyć, że w Badaniu REV zdecydowana większość szkół zapewniających ciepły posiłek odpowiedziała, że cena posiłków roślinnych jest lub byłaby taka sama jak posiłków tradycyjnych.

Zwiększenie dostępu do roślinnej żywności nie tylko wpłynęłoby zatem korzystnie na zdrowie, ale też nie wymagałoby ponoszenia wyższych kosztów.

---

¹ V. Melina et al. Position of the Academy of Nutrition and Dietetics: Vegetarian Diets. J Acad Nutr Diet. 2016 Dec;116(12):1970-1980.

W odniesieniu do kryteriów dot. zdrowej żywności warto zwrócić uwagę na Manifest Międzynarodowej Rady Inicjatyw Ekologicznych (ICLEI)² jako przykład tego, że możliwe jest kształtowanie kryteriów dot. zdrowej żywności (np. zaproponowany tam wymóg dwóch porcji warzyw dziennie czy też wymóg dostarczania 75% produktów zbożowych w formie pełnoziarnistej).

Nowa dyrektywa dot. zamówień publicznych mogłaby przewidywać, że takie kryteria musiałyby być ustanawiane i precyzowane przez państwa członkowskie. W całej Unii mógłby natomiast funkcjonować wymóg stosowania określonych kategorii kryteriów jakościowych (dot. zdrowej żywności, dostępu do roślinnej żywności i innych wskazanych poniżej) przy pozyskiwaniu żywności. Taka inicjatywa przyczyniłaby się w sposób kompleksowy do poprawy zdrowia w UE.

Kryteria dot. żywności lokalnej i sezonowej

Z Badania REV wynika, że szkoły najczęściej bazują na przekonaniu, że przestrzeganie przepisów stanowi gwarancję odpowiedniej jakości żywienia. Tymczasem obecne regulacje i normy prawne nie uwzględniają współczesnych aspektów zrównoważonego żywienia, takich jak np. wykorzystanie lokalnych i sezonowych produktów.

Promowanie tych kwestii w ramach postępowań przetargowych przynosi wiele korzyści. Po pierwsze oddziałuje to pozytywnie na środowisko. Krótkie łańcuchy dostaw sprzyjają redukcji emisji spalin i zużycia energii. Ponadto wspieranie sezonowych upraw sprzyja bioróżnorodności i pozwala na minimalizację stosowania sztucznych nawozów oraz pestycydów, co korzystnie wpływa na zdrowie gleby i ekosystemy.

Stawianie na lokalną żywność wspierałoby także małych i średnich przedsiębiorców, co wpisuje się w priorytety polityki unijnej.

---

² Manifesto for establishing minimum standards for public canteens across the EU, 2022, dostęp: https://foodpolicycoalition.eu/wp-content/uploads/2022/10/Manifesto-for-establishing-Minimum-Standards-for-Public-Canteens-across-the-EU_final.pdf

Mając na względzie niemożność osiągnięcia tych celów bez zmiany przepisów, zasadnym będzie zmiana nowej dyrektywy w taki sposób, aby promowane było wybieranie żywności lokalnej i sezonowej.

Kryteria dot. nieprzetworzonej żywności

Już w ramach Strategii „Od pola do stołu” ogłoszonej przez Komisję Europejską w 2020 r. zwrócono uwagę, że ludzie chcą, by żywność była świeża, w mniejszym stopniu przetworzona i pozyskiwana w sposób zrównoważony.

Z Badania REV wynika, że mięso przetworzone jest częstym dodatkiem do zup, a w szkołach, w których podawane są także śniadania i kolacje, dodatkowo pojawia się w innych posiłkach, np. jako wędlina, parówka czy frankfurterki. Tymczasem w diecie dzieci i młodzieży polecane są produkty jak najmniej przetworzone.

Pożądanym zatem jest, aby w ramach rewizji unijnych przepisów dot. zamówień publicznych jak najmniejszy stopień przetworzenia został ustanowiony obligatoryjnym kryterium przetargowym przy przetargach dot. pozyskiwania żywności, w szczególności przez szkoły.

Podsumowanie

Z Badania GRI wynika, że obecna legislacja dot. zamówień publicznych stanowi barierę w dostępie do jakościowej żywności, tj. zdrowej, roślinnej, lokalnej, sezonowej i nieprzetworzonej żywności.

Rewizja unijnych przepisów dot. zamówień publicznych to szansa na zwalczanie praktyk, w ramach których pozyskujący żywność nie dbają o jej jakość ani zrównoważoną produkcję, a skupiają się wyłącznie na kryterium cenowym.

Jako sposób na zapewnienie dostępu do zdrowej, roślinnej, lokalnej, sezonowej i nieprzetworzonej żywności proponujemy ustanowienie tych cech kryteriami, które muszą być

brane pod uwagę przy przetargach dotyczących pozyskiwania żywności, a także odgórne ograniczenie wagi kryterium cenowego w takich przypadkach.

Organizacje partnerskie Future Food 4 Climate:

1. 9dwunastych
2. Akcja Demokracja
3. Akcja Uczniowska
4. Azyl Swinki Lili
5. Bieganizm
6. BoMiasto
7. Fundacja Compassion in World Farming Polska
8. DalEKOwzroczne
9. Daniel Petryczkiewicz
10. DiversityPL
11. Dolina Bawole Serce
12. Earth Day Everyday
13. ECO EDU kids
14. Ekowyborca
15. Federacja Wegan dla Zwierząt
16. First Step
17. Foodsharing Polska
18. Foodsharing Toruń
19. Fundacja “Ekopotencjał – Przestrzeń Możliwości”
20. Fundacja Aquila
21. Fundacja Centrum Edukacji Baza
22. Fundacja Chlorofil
23. Fundacja To Proste

24. Fundacja Impuls
25. Fundacja Klub Myśli Ekologicznej
26. Fundacja Lambda Polska
27. Fundacja MARE
28. Fundacja Ne_Ni
29. Fundacja Perspektywa
30. Fundacja Prawnej Ochrony Zwierząt Lex Nova
31. Fundacja ProVeg
32. Fundacja Psubraty
33. Fundacja Rething
34. Fundacja Rzecz Społeczna
35. Fundacja Szkatułka
36. Fundacja Zielone Światło
37. Fundacja Zwierzęta Niczyje
38. Gdańsk bez granic
39. Głos Pokolenia
40. Green teenager
41. Grupa Społeczni Opiekunowie Drzew - Toruń
42. Halo Tu Fauna
43. Instytut Przeciwdziałania Wykluczeniom
44. invECO
45. Istota
46. Klimatyczny Kopernik
47. Kolektyw Przełom
48. Koło Naukowe Praw Człowieka i Kryzysów Humanitarnych
49. Kompostuj Z Nami
50. Kongres Ruchów Miejskich
51. Lokalni Liderzy

52. Miastozdżyczenie
53. Mikołów - Roślinne Yeah
54. Misja: Rozwój
55. Młodzieżowy Strajk Klimatyczny
56. NO PAIN IN YOUR BRAIN
57. Oficyna 21
58. Open Dialogues International Foundation
59. Plant Your Home
60. Podróże z Pazurem
61. Polska Dla Zwierząt
62. Pomorskie Stowarzyszenie Aktywni Lokalnie
63. Projekt Kaczuchy Dziennikarskie
64. Przestrzeń do życia
65. Pudełko Lilki
66. Rodzic w Mieście
67. Rodzice dla Klimatu
68. Roślinna Strona
69. RUCH zaNIEdban
70. Śląski Ruch Klimatyczny
71. Społeczna Straż Ochrony Zieleni Szczecina
72. Stowarzyszenia Mężczyźni Przeciw Przemocy
73. Stowarzyszenia Protest Porszewice
74. Stowarzyszenie "Nasz Bóbr"
75. Stowarzyszenie Jestem na pTAK!
76. Stowarzyszenie Kraków dla Mieszkańców
77. Stowarzyszenie LUWIA
78. Stowarzyszenie MOST
79. Stowarzyszenie Mudita

80. Stowarzyszenie na rzecz Azylu dla Świń Chrumkowo
81. Stowarzyszenie Przyjaciele Kubusia
82. Stowarzyszenie Równość
83. Stowarzyszenie Stop Stereotypom
84. Stowarzyszenie Tarnowska Rospuda
85. Szczera Sfera
86. Szkolna Młodzieżowa Rada Klimatyczna
87. Świadomi prawa
88. Vege Vouge
89. W imię zwierząt
90. Wawelska Kooperatywa Spożywcza
91. Wegaństwo - podcast
92. Wegrateka
93. Wiosna bez Barrier
94. WORLDmates
95. Wygadajmy Przyszłość
96. Fundacja Reaktyw
97. Stowarzyszenie Społeczno - Oświatowe Gminy Międzyrzec
98. Fundacja Ludzie z Natury